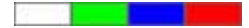

TekstenIV_C1: Bouwplan *Beschrijvende tekst*

Lees oriënterend: Let dus op de opmaak en andere uiterlijkheden van de tekst. (Doel: onderwerp van de tekst voorspellen)

Lees globaal: Lees eerste en laatste alinea en de kernzinnen of -woorden per alinea. (Doel: tekstsoort bepalen en inhoudelijke opbouw van de tekst.)

Lees zoekend: Ga aan de hand van de vragen de aangegeven regels of stukken tekst nauwkeurig nalezen.

De Eskimo's: van vissers tot veetelers

- In prehistorische tijden heeft Alaska met zijn bijbehorende eilandenboog een veel belangrijker rol voor Amerika gespeeld dan men tegenwoordig zou vermoeden. Over de natuurlijke brug die dit land vormt, zijn namelijk de Eskimo's uit Noordoost-Siberië naar Noord-Amerika getrokken. Zo goed als zeker - er bestaan enkele afwijkende meningen - zijn de andere oorspronkelijke bewoners van Amerika ook via deze weg naar de Nieuwe Wereld gekomen. Men neemt aan dat deze emigratie ongeveer tweehonderd eeuwen geleden begonnen is en sindsdien in verschillende golven heeft plaatsgehad.
- 5
10
15
- De oudste bewoners noemden hun land

Al-Ay-Es-Ka, wat 'het grote land' betekent. De Indianen, Eskimo's en Aleoeten - deze laatsten woonden op de als een wijsvinger naar Azië gestrekte, westwaarts lopende eilandenboog van dezelfde naam - wisten het goed: hun land was inderdaad groot, maar ook groots en ongenaakbaar.

- Aanvankelijk leefden de Eskimo's van de jacht. De walvis zorgde voor alles wat deze mensen nodig hadden: voeding, kleding, tentbespanning en bootbekleding. Aan de walvisjacht kwam echter een einde, doordat men te roekeloos te werk ging. De dieren werden bijna uitgeroeid en het gevolg was, dat de Eskimo's zonder middelen van bestaan kwamen te zitten.
- 20

- Er kwam echter hulp. Een Amerikaanse geestelijke, Reverend Sheldon Jackson, die bij de Eskimo's woonde, ontwikkelde een ingenieus plan. Hij wist in Noord-Europa en Noord-Azië de bewoners van de koude streken getemde rendieren bezitten. In Alaska kende men wel het wilde rendier, de karibou, maar hierop had men met te grote hartstocht jacht gemaakt, zodat ook dit dier dreigde uit te sterven. Reverend Jackson overreedde de Amerikaanse regering tamme rendieren in Siberië te kopen. Van 1891 tot 1912 voerde men 1300 getemde rendieren in. Het experiment lukte: het Aziatische rendier paste zich goed aan in Alaska.
- 25

- Bovendien lukte het om uit Noorwegen een Lap naar Alaska te laten emigreren. Deze man leerde de Eskimo's met tamme rendieren om te gaan en hun produkten te verwerken.
- 30

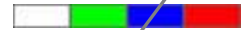
In de jaren twintig begon men het smakelijke rendiervlees naar de Verenigde Staten te exporteren; de rendierhuid gebruikte men daar toen reeds graag voor de fabricage van kledingstukken. Thans bedraagt de omvang van het rendierenbestand al circa 1.000.000 dieren!

- De Eskimo's werden dus omgevormd tot veetelers, met een aan inlandse dieren verwante diersoort uit een ander werelddeel. Een geslaagd experiment, dat waard is aan de vergetelheid ontrukkt te worden.
- 35

Ontleend aan: drs. H. Wissink, *Alaska*, AO-reeks nr.49

TekstenIV_C1: Bouwplan *Beschrijvende tekst*

*Neem alléén waar mogelijk en zinvol de vraag in het antwoord op. (Hier dus alleen in vraag 13.)
Geef bij meerkeuzevragen alleen de letter van jouw keuze als antwoord.*

1. Als je *oriënterend* leest, zijn er bij deze tekst niet veel aangrijpingspunten. Welke twee onderdelen van deze tekst kun je vooral gebruiken in deze leesfase?
A) Tussenkopjes en de titel. C) De illustratie en de titel.
B) De titel en de regelaanduiding. D) De illustratie en de bronvermelding.
2. Zeg in één zin waar de tekst over gaat, voor zover je dat tot nu toe kunt voorspellen.
A) De beroepen van Eskimo's.
B) Hoe Eskimo's in Alaska zich ontwikkelden tot veetelers.
C) De Eskimo's van Noordoost-Siberië (Rusland) zijn vissers en die van Alaska veetelers.
D) Hoe Eskimo's zich ontwikkelden tot veetelers.
3. Lees de tekst *globaal*. Leg kort het 'wat' en 'waarom' uit van het tweede deel van de titel ('..van vissers tot veetelers'). Gebruik niet meer dan 20 woorden.
A) Niet alle Eskimo's 'vissen' op walvissen want zij hebben ook de huiden van rendieren nodig.
B) De Eskimo's schakelden over van walvisvaart op het houden van rendieren, omdat in de VS veel vraag was naar rendier vlees.
C) De Eskimo's schakelden over op het houden van rendieren, omdat men de walvissen zelf vrijwel uitgeroeid had.
4. De zinsnede: "(..) dat waard is aan de vergetelheid ontrukkt te worden" (r.36,37) betekent:
A) dat men maar zo snel mogelijk vergeet. C) dat veel mensen vergeten te zien.
B) dat vermeldenswaardig is. D) dat veel waard is maar verder niks.
5. Lees vanaf nu *zoekend*. Waarnaar verwijst "dit land" (r.5)?
A) "dit land" verwijst naar "Alaska" (r.1). B) ...naar "Amerika" (r.3).
6. Bij welk zelfstandig naamwoord hoort het lidwoord "de" in r.17?
A) wijsvinger B) gestrekte C) eilandenboog D) naam
7. Bij welk zelfstandig naamwoord hoort het lidwoord "een" in r.35?
A) werelddeel B) diersoort C) dieren
8. Hoe heet de in r.2 vermelde eilandenboog?
A) Al-Ay-Es-Ka B) Nieuwe Wereld C) Noordoost-Siberië D) Aleoeten
9. Deze emigratie heeft in verschillende golven plaatsgehad (r.11-14). Welke van de volgende zinnen komt in betekenis hiermee overeen?
A) Deze emigratie heeft over verschillende zeeën plaatsgehad.
B) Deze emigratie heeft op verschillende manieren plaatsgehad.
C) Verschillende groepen mensen zijn tegelijkertijd geëmigreerd.
D) Groepen mensen zijn op verschillende momenten geëmigreerd.
10. Wie waren de in r.15 genoemde bewoners?
A) De Aleoeten B) De Eskimo's C) De Indianen D) De Indianen, Eskimo's en Aleoeten
11. Men ging bij de walvisjacht te roekeloos te werk (r.20,21). Dit wil in het verband van de tekst zeggen dat men:
A) bij de walvisjacht te vaak zijn leven waagde;
B) te veel walvissen doodde zonder aan de gevolgen te denken;
C) de walvissen op een te onstuimige manier doodde;
D) de walvisjacht te spannend vond om ermee op te houden.
12. Hebben de Eskimo's alleen op walvissen gejaagd? Licht je antwoord toe.
A) Nee, men had ook op het oorspronkelijke wilde rendier in Alaska gejaagd.
B) Ja, want de rendieren die men later hield, waren getemd.
13. Uit welk woord in de 5de alinea blijkt dat deze alinea voortgaat met de uitleg van de 4de alinea?
14. Zo'n woord als dat van vraag 12 noemt men een:
A) voegwoord B) kernwoord C) signaalwoord D) voorzetsel